Otázka: Demokratická společnost

Předmět: Právo, Společenské vědy

Přidal(a): Johana Drahná

Demokracie = forma politického zřízení, která umožňuje všem plnoprávným občanům účast na s právě a řízení státu, je založena na principu podřízení menšiny většině a uznání svobody a rovnosti občanů

- politická rozhodnutí vychází z vůle většiny → při rozhodování menšina většině, aniž by se musela vzdát svých práv a svobod
- (=lid) a kratos (=vláda)
- zrodila se v řeckých městských státech v 6.-4. stol. př.n.l.
- v demokracii se vždy klade důraz na zachování moci v rukou

Principy demokracie:

- princip suverenity lidu – nejvyšším držitelem veškeré moci ve státě je lid
- volby – konají se pravidelně
- dělba práce – moc ve státě je rozdělena na 3 oddělené složky: zákonodárná, výkonná, soudní
- respektování základních lidských práv a svobod – každý člověk je svobodný
- dodržování právního řádu – všichni občané musí dodržovat zákony
- cílem státní moci je, že slouží všem občanům – stát má chránit právo občanů
- právo na soukromé vlastnictví a podnikání
- ochrana a sociálně-ekonomické zajištění občanů v nouzi
- decentralizace státní správy – obec, kraj, samosprávy, stát
- pluralita politických subjektů – existuje hodně stran a lidé si samy volí
- svoboda médií

POLITIKA

- společenská činnost, vztahující se k řízení věcí veřejných a mající dva základní charakteristické znaky – obecný a mocenský dopad
- společenská činnost, která spočívá v účasti politických subjektů na státních záležitostech
- nástrojem k prosazování cílů je politická moc
- umění řídit stát, mezinárodní vztahy
- politický pluralismus – více politických stran, hnutí, názorů

opozice – strana, která ve volbách nezvítězila, ale udělá vše pro to, aby příště zvítězila

koalice – účelové spojení pol. stran s cílem vyhrát volby; k dosažení cílů

politické strany – dobrovolná sdružení občanů za účelem účasti na politickém životě (politická participace) -stejné politické názory a cíle

- snaží se prosadit vůli své strany a snaží se dostat k moci
- financování – státní příspěvek (příspěvek za hlasy ve volbách), členské příspěvky, sponzorské dary – podnikání ve vymezených oborech – prodej upomínkových předmětů, pořádání kulturních akcí
- politický program – systém politických představ vycházející z ideologického přesvědčení dané strany
- pravicové – co nejmenší zásahy státu do ekonomiky
- podporuje soukromé podnikání + vlastnictví, rovnou příležitost
- konkurenci
- klade důraz na jednotlivce
- liberální
- levicové – sociální jistoty – stát musí zasahovat do ekonomiky, školství, kultury, zdravotnictví
- klade důraz na kolektiv
- snížení nezaměstnanosti
- Střed – středové (centristické) strany prosazují omezení extrémů pravicového a levicového přístupu – zaměřují se především na široké střední vrstvy společnosti
- strany křesťanské, středové, umírněné liberální, levicové, pravicové a často také umírněné strany ekologické (tzv. strany zelených)
- politické rozlišování pravice, středu a levice je často záležitost subjektivního cítění voliče

než znalostí politického systému či volebních programů.
- Extrémisté – extrémistické (fundamentalistické) strany jsou většinou postavené na důsledném dodržování jediného principu, který zpravidla představuje ve společnosti menšinový názor.
- Jde o vládu jedné ideologie, jednoho národa, jedné rasy nebo jednoho náboženství – tzv. monoideové strany
- strany komunistické, ultralevicové, anarchistické, ultrapravicové, rasistické, nacionalistické, separatistické, autonomistické, extrémně ekologické apod.

IDEOLOGIE

- soustava myšlenek, názorů, teorií představ vyjadřující zásadní životní postoje a cíle určité sociální skupiny, zabývá se základními problémy společnosti a státu
- funkce – vysvětlení politických událostí, jevů
- hodnotový rámec (dobro, zlo), sounáležitost se skupinou

liberalismus – svoboda jedince, individualita, otevřená možnost pro všechny

- požaduje práva a svobody, svobodný trh bez zásahu státu, ochrana soukromého majetku a podnikání
- moderní liberalismu – žádá pluralitu, demokracii, decentralizaci (středolevicový)
- ekonomický liberalismus – minimální zásahy státu

konzervatismus – úcta k tradicím, klade důraz na morálku

- usiluje o zakování osvědčených hodnot, upřednostňuje to, co se osvědčilo
- je proti radikálním změnám – připouští pozvolné změny liberální konzervatismus
- autoritativní – absolutní poslušnost autoritám
- paternalistický konzervatismus – úcta k autoritám jako otec

socialismus – usiluje o odstranění sociální nerovnosti mezi lidmi, zabezpečení sociálních jistot pro všechny

- pokus o vytvoření ideální společnosti
- ideál rovnosti, spravedlnosti, kolektivismu, zásahy státu do ekonomiky

komunismus – usiluje o naprostou rovnost a kolektivizaci vlastnictví (vystupňovaný

socialismus)

- zakladatelé Marx, Engels
- beztřídní společnost, volí radikální prostředky k dosažení cílů – revoluce

nacionalismus – vlastní národ vyvyšuje nad jiné, je netolerantní a agresivní vůči jiným národům

- sahá od vlastenectví až k agresivitě
- liberální nacionalismus – požaduje sebeurčení národů
- konzervativní nacionalismus – nejprve hájit staré monarchie, proti nacionalismu, později se spojit s nacionalismem proti revolučnímu socialismu
- šovinismus – radikální nedemokratický směr, hledá nepřítele, který pomůže sjednotit národ; požaduje absolutní podřízení národu

fašismus – italský fašismus, německý nacionalismus; nacionálně rasistické hnutí s diktátorskou vládou (v praxi vyústil v terorismus, genocidu a útočné války)

anarchismus (bezvládí) – požaduje zrušení státu a státní moci, uskutečnění absolutní svobody člověka

- původně odmítal jakýkoliv politický boj, nejednotní
- individuální anarchismus, kolektivní anarchismus

rasismus – legitimuje biologickou nerovnost mezi lidmi

- jednu rasu vyvyšuje nad ostatní (rasy – bílá, černá a žlutá)
- nerovnost před zákonem, diskriminovaná rasa nemá spoustu práv
- radikální rasismus – používá násilné prostředky
- antisemitismus – nenávist k Židům
- apartheid – rasová segregace (oddělování ras)
- pozitivní diskriminace – členové menšiny jsou přednostně přijímáni do škol, zaměstnání

enviromentalismus – zabývá se vztahy mezi přírodou a společností

feminismus – ženské hnutí; prosazuje právní, ekonomické, spol., zrovnoprávnění ženy

- dnes – otázka domácího násilí, právo na potraty, nižší odměňování

- liberální feminismus – boj za volební právo, za úplné zrovnoprávnění ženy sociální feminismus – smaží se o naprosté rozbití patriarchálního typu rodiny

Volby – akt, při kterém volí oprávnění voliči své zástupce do určitých funkcí nebo orgánů

- funkce – aby byl zachován princip plurality, jde o pokojnou změnu lidí, kteří mají ve státě politickou moc – udělují legitimitu parlamentu a vlády
- zahrnují zpětnou vazbu pro politiky
- volební systém – většinový (majoritní) – zvolen ten, kdo má nejvíce hlasů (senátoři)
- poměrné zastoupení – politické strany, podle jejich poměru zastoupení (poslanci)
- volby má na starosti ministerstvo vnitra, vyhlašuje prezident alespoň 90 dnů před volbami
- hlasy přepočítává Český statistický úřad
- parlamentní, prezidentské, komunální, krajské
- volby: všeobecné – občan ČR 18 let
- přímé – každý sám za sebe volí přímo svého zástupce (hlas je nepřenosný)
- tajné – naprostá svoboda
- rovné – rovnost hlasů (každý může být vybrán do veřejné funkce)

Volební účast či neúčast občanů ovlivňují např. rozsah voleb (v komunálních volbách bývá účast nižší než v celostátních), úroveň vzdělání (s vyšším vzděláním roste účast na volbách), společenský původ občana.

VOLEBNÍ SYSTÉM

- = Ústavou či zákonem stanovený způsob voleb do zastupitelských sborů. Existují dva základní volební systémy: většinový a poměrný.
- **Většinový (majoritní) volební systém** – Je zvolen pouze jediný kandidát, který získá v daném volebním obvodu nejvíce hlasů. V každém volebním obvodu spolu soupeří několik kandidátů z různých stran. Používají se jednomandátové obvody, jejichž počet odpovídá počtu poslaneckých mandátů ve sněmovně.
- Výhody- systém umožňuje vytvořit snadno parlamentní většiny -> bývá vláda stabilní a kontrolována jednotnou opozicí.
- Nevýhody-nedostatečně odráží skutečné rozložení politických sil v zemi -> nezastupuje

společenské menšiny a je nepříznivý pro nově vzniklé strany.
- **Poměrný (proporcionální) volební systém** – Zastoupení odpovídá rozdělení poslaneckých mandátů v procentu odevzdaných hlasů.
- Má méně velkých, vícemandátových volebních obvodů, pro které připraví politické strany kandidátní listiny.
- Volič nevolí jednotlivce, ale celé kandidátské listiny.
- Výhody -> systém přenáší vůli obyvatelstva i jeho menšin do politického systému
    - umožňuje určit rozložení politických sil.
    - Ulehčuje vytváření nových politických sil.
    - Nevýhody – politická moc se tříští, často vzniká koaliční vláda, která není tak stabilní.

Smíšený

- kombinace většinového a poměrného programu
- v komunálních volbách – > můžeme si zvolit stranu a nebo můžu dát preferenční hlasy kandidátovi – > zvýhodním kandidáta, i když je v jiné straně
- Preferenční – > není v našich podmínkách .. je v Austrálii, N. Zélandu

OBČANSKÁ SPOLEČNOST

- založena na dobrovolnosti občanů a týká se politické participaci na dění ve státě
- v demokratických státech stát musí dát volný prostor pro aktivity, realizace zájmů
- politické strany, masová média, zájmové skupiny
- lobismus – nějaká skupina se snaží ovlivnit zákonodárce a úředníky
- podle právního postavení
- obecně prospěšné společnosti – poskytují veřejně prospěšné služby; zisk z činnosti musí být zase použit na tu činnost, nikoliv ve prospěch členů
- občanská sdružení – svobodná sdružení alespoň 3 občanů (jeden 18 let) – spolky, srazy, kluby **společenské organizace**
- **odbory** – hájí ekonomické a sociální zájmy zaměstnanců
- cíl – zlepšení pracovních podmínek – prostřednictvím smlouvy; ovlivnit hospodářskou a sociální politiku ve prospěch zaměstnanců.; přímá pomoc prostřednictvím poraden
- **církve** – sdružují věřící občany jistého vyznání, musí být státem uznané
- prostřednictvím svého majetku mohou mít vliv i na politiku i charitativní činnost

organizace mládeže – různá náplň (zájmové kroužky, Skol, Junák, skauting).